

**Descoperirea ulterioară a pluralității de infracțiuni.
Decizia nr. 22/2020, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru
dezlegarea unor chestiuni de drept,
și câteva chestiuni principale**

**Subsequent Discovery of the Plurality of Offences.
The Decision no. 22/2020, Pronounced by the High Court
of Justice, and Some Principled Answers**

*Conf. univ. dr. Voicu PUȘCAȘU**
Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Drept

Abstract

This article aims to analyze some of the problems faced by our national courts judging cases (also under article no. 585 of the Code of Criminal Procedure), namely when finding the existence of a plurality of offenses subsequent to the final judgment of the criminal case regarding one / some of the component offenses of the plurality. Starting from the recent decision of the High Court of Justice no. 22/2020, we try to offer principled solutions for correctly applying an institution that is far too complex to form the object of a simple article.

Keywords: *plurality of offenses; subsequent discovery; issues arisen in the judicial practice.*

Rezumat

Prezentul articol urmărește să analizeze câteva din problemele cu care se confruntă practica judiciară atunci când soluționează cauze (inclusiv în temeiul art. 585 Cod de procedură penală), constatând existența unei pluralități de infracțiuni ulterior judecării definitive a cauzei penale privind una/unele dintre infracțiunile componente ale pluralității. Pornind de la recenta decizie a Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 22/2020, încercăm să oferim soluții cu valoare de principiu în corecta aplicare a unei instituții oricum mult prea complexă pentru a putea forma obiectul unui simplu articol.

Cuvinte-cheie: *pluralitate de infracțiuni; constatare ulterioară; probleme de practică judiciară.*

* voicu.puscasu@e-uvt.ro

I. Aspecte introductive

Noua legislație penală intrată în vigoare la 1 februarie 2014 a păstrat formele principale de pluralitate de infracțiuni consacrate și anterior, respectiv concursul de infracțiuni, recidiva (cu modalitățile postcondamnatorie și postexecutorie) și pluralitatea intermediară, aducând, însă, unele modificări punctuale, semnificative, dar nu de esență¹, privind aceste instituții juridice.

Totuși, unele dintre aspectele instituționale menținute de noul cadru legislativ au suferit modificări prin intervenția Curții Constituționale² sau a Înaltei Curți de Casație și Justiție³, producându-se o reconfigurare, putem afirma chiar importantă, a sferei de incidență sau a efectelor unora dintre formele pluralității de infracțiuni.

Oricât de importante ar fi aceste aspecte, prezentul articol nu se va concentra pe diferențele acestor instituții din vechea sau noua reglementare penală și nici pe evoluția acestor instituții ulterior datei de 1 februarie 2014 și, cu atât mai puțin, pe rațiunea de a fi a acestor instituții sau pe legitimitatea ori oportunitatea soluțiilor și opțiunilor legislative în conturarea acestora.

Ceea ce vom încerca în spațiul dedicat acestui studiu este să abordăm o problemă aproape atemporală a instituției pluralității de infracțiuni în genere. Atemporală, pentru că ea a generat serioase dificultăți practicienilor chemați a aplica vechea legislație penală, încă de la intrarea sa în vigoare, în anul 1969, fiind, însă, la fel de actuală și astăzi și aceasta, poate surprinzător, în ciuda unor intervenții constante ale Tribunalului Suprem ori ale Curții Supreme de Justiție sau Înaltei Curți de Casație și Justiție, unele chiar de dată foarte recentă, prin care s-a încercat clarificarea dilemelor care însoțeau indubitabil procesele de analiză logică ale instanțelor în aplicarea regulilor care guvernează această instituție.

Ne vom concentra atenția, așadar, pe aspectele de ordin principal ale aplicării regulilor sancționatorii ale pluralității de infracțiuni (inclusiv din perspectiva art. 585 C. pr. pen.⁴),

¹ Spre exemplu, au fost modificate limitele de pedeapsă care generează starea de recidivă, restrângând astfel incidența acestei instituții, au fost eliminate modalitățile recidivei mici și mari, a fost extinsă sfera concursului de infracțiuni (prin înglobarea unor fapte care anterior constituiau infracțiune continuată, fiind comisă împotriva unor subiecți pasivi diferiți) ș.a.m.d.

² Spre exemplu, avem în vedere decizia nr. 368/2017, prin care s-a reconfigurat raportul dintre infracțiunea continuată și concursul de infracțiuni, readucând în sfera infracțiunii continuate actele materiale comise împotriva unor subiecți pasivi diferiți, care, până la această decizie, nu putea îmbrăca decât forma concursului de infracțiuni, raportat la conținutul normei art. 35 alin. (1) C. pen.

³ Avem în vedere, spre exemplu, decizia nr. 7/2020, pronunțată într-un recurs în interesul legii, prin care Înalta Curte a stabilit un anumit mod de contopire a pedepselor, în cazul pluralității intermediare, contrazicând, însă, prin soluția propusă, practica și doctrina majoritară conturată încă de sub vechiul Cod penal. Am analizat această decizie, într-un articol trecut (V. Pușcașu, *Câteva considerații critice, preliminare, ale soluției dispuse prin decizia nr. 7/2020, a Înaltei Curți de Casație și Justiției, pronunțată într-un recurs în interesul legii*, în *Analele U.V.T.-Seria Drept*, nr. 1/2020, Editura Universul Juridic, București, p. 48).

⁴ Conform art. 585 al. 1 C. pr. pen.: „(1) *Pedeapsa pronunțată poate fi modificată, dacă la punerea în executare a hotărârii sau în cursul executării pedepsei se constată, pe baza unei alte hotărâri definitive, existența vreuneia dintre următoarele situații:*

- a) *concurusul de infracțiuni;*
- b) *recidiva;*
- c) *pluralitatea intermediară;*

respectiv cu privire la corecta abordare a problemelor care trebuie soluționate pentru a face o legală aplicare a normelor juridice în materia sancționării formelor pluralității de infracțiuni atunci când aceste forme sunt descoperite ulterior judecării uneia/unora dintre faptele care compun pluralitatea.

Adeseori instanțele sunt chemate să facă aplicarea normelor sancționatorii ale pluralității de infracțiuni (inclusiv din perspectiva art. 585 C. pr. pen.), respectiv să constate existența unui concurs, a unei recidive sau a unei pluralități intermediare de infracțiuni după ce au fost pronunțate una sau mai multe hotărâri definitive privind una/unele sau chiar toate infracțiunile componente ale pluralității, deci în situația judecării separate a acelor fapte, fie că această necesitate apare chiar în cursul judecării noilor infracțiuni, fie chiar ulterior, când instanța de judecată nu a făcut aplicarea la momentul judecării și a dispozițiilor privitoare la sancționarea acelei pluralități⁵.

Cum, de principiu, regulile sancționatorii ale diverselor forme de pluralitate infracțională nu sunt aspecte de noutate juridică și nici nu par să conțină elemente cu grad ridicat de dificultate, un profan ar putea considera că practica judiciară nu se poate confrunta cu probleme semnificative când este chemată să facă aplicarea acestora.

Că lucrurile nu stau așa o dovedește orice analiză serioasă a practicii judiciare în materie, dar și multiplele intervenții (și mult mai numeroasele solicitări de intervenții), chiar de dată recentă, ale Înaltei Curți, pentru a elucida regulile care guvernează instituțiile de tradiție ale concursului de infracțiuni, recidivei ori pluralității intermediare.

De la o astfel de soluție recentă vom porni analiza noastră.

II. Soluția pronunțată prin Decizia nr. 22/2020

Curtea de Apel București, Secția a II-a penală a sesizat⁶ Înalta Curte în vederea dezlegării de principiu a următoarei chestiuni de drept: „În cazul în care o infracțiune (A) este concurentă atât cu infracțiunea ce reprezintă primul termen (B), cât și cu infracțiunea ce reprezintă al doilea termen (C) al unei recidive postcondamnatorii, operațiunea de stabilire a pedepsei rezultante implică: 1) Aplicarea întâi a regulilor recidivei postcondamnatorii cu privire la pedepsele stabilite pentru infracțiunile (B) și (C), rezultanta fiind ulterior contopită, potrivit regulilor concursului de infracțiuni, cu pedeapsa stabilită pentru infracțiunea (A), concurentă atât cu infracțiunea (B), cât și cu infracțiunea (C)? sau 2) Aplicarea regulilor concursului de infracțiuni între pedepsele stabilite pentru infracțiunile (A) și (B), rezultantei fiindu-i aplicabile ulterior regulile recidivei postcondamnatorii prin raportare la pedeapsa stabilită pentru infracțiunea (C), considerând că intervenția recidivei duce la ruperea concurenței dintre infracțiunile (A) și (C)?”

d) acte care intră în conținutul aceleiași infracțiuni”.

⁵ Motivele pentru care astfel de situații apar sunt diverse și nu fac obiectul analizei noastre, dar, de principiu, ele țin de necunoașterea de către instanță a existenței pluralității de infracțiuni (d.e. cazierul judiciar de la dosarul cauzei nu conținea acele mențiuni ori când judecarea infracțiunilor care formează pluralitatea s-a efectuat în paralel, de către instanțe diferite ș.a.m.d.) sau de ignorarea de către instanță, la momentul judecării, a existenței pluralității de infracțiuni, preferându-se aplicarea ulterioară a regulilor incidente acestei instituții.

⁶ Sesizarea adresată Înaltei Curți poate fi consultată la adresa de internet <http://www.scj.ro/CMS/0/PublicMedia/GetIncludedFile?id=21546>.

Problema juridică înaintată spre dezlegare Înaltei Curți pornea de la o stare de fapt fără un grad deosebit de complexitate: inculpatul se afla în curs de judecată cu privire la două infracțiuni (furt calificat și distrugere și semnalizare falsă) comise la data de 25.03.2019, instanța constatând că acesta comisese faptele în restul rămas din pedeapsa de 1 an, 10 luni și 470 de zile închisoare (aplicată definitiv la data de 18.04.2018), din care fusese liberat condiționat la data de 27.11.2018. De asemenea, același inculpat fusese judecat de către o altă instanță (Tribunalul București) pentru infracțiuni comise la data de 23.11.2016, cu privire la acestea condamnarea (la 4 ani, 6 luni și 480 de zile închisoare) rămânând definitivă la data de 1 aprilie 2019.

Prin urmare, se poate sintetiza astfel starea de fapt: două instanțe au fost chemate să judece infracțiuni distincte, unele (C) fiind comise ulterior condamnării definitive dispuse anterior, mai exact în restul rămas din liberarea condiționată dispusă cu privire la o altă pedeapsă (B), iar cealaltă infracțiune (A) anterior condamnării definitive menționate.

Înalta Curte a răspuns succint problemei juridice cu care a fost sesizată, reținând necesitatea aplicării prioritare a dispozițiilor privind concursul de infracțiuni, în temeiul art. 79 alin. (2) C. pen.⁷, abia ulterior pedepsei rezultante astfel obținute fiindu-i aplicate regulile recidivei postcondamnatorii prin raportare la pedeapsa stabilită pentru infracțiunea care formează termenul secund al recidivei, considerând că intervenția recidivei duce la ruperea concurenței dintre infracțiunile A și C.

Pentru a pronunța această soluție, Înalta Curte a făcut referire la decizia sa mai veche, nr. 42/2008⁸, pronunțată într-un recurs în interesul legii, în argumentarea căreia reținuse că *„infracțiunile săvârșite în stare de recidivă nu pot fi considerate în concurs cu cele comise mai înainte ca hotărârea de condamnare anterioară să rămână definitivă. Sfera concursului de infracțiuni, cu pluralitatea infracțională, s-a închis prin rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare pentru una dintre infracțiunile concurente și, ca atare, tot ceea ce precedă alcătuiește concursul, iar tot ce urmează constituie recidivă”*.

Din aceste rațiuni, Înalta Curte a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția a II-a penală și a stabilit că, în cazul în care o infracțiune (A) este concurentă atât cu infracțiunea ce reprezintă primul termen (B), cât și cu infracțiunea ce reprezintă al doilea termen (C) al unei recidive postcondamnatorii, operațiunea de stabilire a pedepsei rezultante implică aplicarea regulilor concursului de infracțiuni între pedepsele stabilite pentru infracțiunile (A) și (B), rezultantei fiindu-i aplicate ulterior regulile recidivei postcondamnatorii prin raportare la pedeapsa stabilită pentru infracțiunea (C).

Nu ne propunem să facem aici o analiză critică a tuturor aspectelor care vizează starea de fapt a speței, sesizarea adresată Înaltei Curți sau soluția dispusă de către Curte prin această decizie, pentru că scopul demersului nostru este altul. Cu toate acestea, dorim să subliniem unele aspecte, pe care ne vom concentra atenția ulterior.

⁷ Conform aceste dispoziții: *„Dacă sunt incidente două sau mai multe dispoziții care au ca efect agravarea răspunderii penale, pedeapsa se stabilește prin aplicarea succesivă a dispozițiilor privitoare la circumstanțe agravante, infracțiune continuată, concurs sau recidivă”*.

⁸ Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 42/2008 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 204 din 31 martie 2009.

Mai întâi, din modul de formulare a întrebării adresate Înaltei Curți rezultă faptul că instanța de sesizare a pornit de la premisa existenței concursului între infracțiunea dedusă judecării și ambele infracțiuni cu privire la care se aplicase deja anterior o pedeapsă rezultantă, după ce se stabilise existența între acestea din urmă a unui raport de tip recidivă postcondamnatore.

Apoi, se cuvine a sublinia faptul că Înalta Curte, deși putea respinge ca inadmisibilă sesizarea, cel puțin pentru motive care țineau de evidența soluției legale cu privire la aspectul care formase obiectul sesizării (și care nu constituia, în opinia noastră, o veritabilă problemă de drept) sau de faptul că soluția putea fi foarte ușor dedusă din practica anterioară, obligatorie, a Curții (inclusiv din decizia nr. 42/2008, dar și din decizia nr. 14/2019⁹), având deja pronunțate numeroase soluții de inadmisibilitate în astfel de situații, de natură a putea chiar descrie practica bine conturată ca fiind una constantă și previzibilă, totuși a preferat să răspundă pe fond problemei ridicate de către Curtea de Apel București, ceea ce nu poate decât să ne bucure, pentru că a adus, încă o dată, lămuriri cu privire la o instituție care, deși complexă, pare să dea mult mai multe bătăi de cap practicienilor decât ar fi cazul.

Nu în ultimul rând, se impune a sesiza și faptul că și Înalta Curte, la fel ca instanța de sesizare, pornește enunțul dispozitivului său de la aceeași premisă, anume a faptului că infracțiunea (A) este concurentă atât cu infracțiunea ce reprezintă primul termen (B), cât și cu infracțiunea ce reprezintă al doilea termen (C), statuând doar cu privire la modul de stabilire a pedepsei rezultante în acest caz de pluralitate, deși, în opinia noastră, așa cum se va argumenta în cele de mai jos, o astfel de premisă este complet greșită. Credem, însă, că, raportat la considerentele reținute de către Curte și chiar la soluția propusă acestei probleme juridice, formularea ipotezei dispozitivului deciziei este doar nefericită, preluând enunțul problemei juridice de la instanța de sesizare, și nicidecum constituind un argument că și Înalta Curte ar fi putut reține existența unui astfel de concurs.

III. Criterii principale în aplicarea regulilor pluralității de infracțiuni (inclusiv în procedura instituită de art. 585 C. pr. pen.)

Motivul determinant în scrierea acestui articol a constituit surprinderea inerentă avută atunci când o problemă de drept relativ simplă a ajuns să determine o instanță prestigioasă din România să solicite Înaltei Curți lămuriri cu privire la modul corect de aplicare a regulilor sancționatorii ale pluralității de infracțiuni. Surprinderea a fost cu atât mai mare cu cât, sub acest aspect, nu operaseră modificări odată cu trecerea la noua legislație penală, iar practica judiciară este foarte bogată jurisprudențial în această privință, tocmai deoarece astfel de situații sunt frecvent întâlnite în cauzele penale.

Pe de altă parte, ca judecător la o instanță cu volum considerabil de activitate în materia executării pedepselor și a modificărilor operate cu privire la acestea, inclusiv cu ocazia constatării existenței diverselor forme de pluralitate de infracțiuni, înțeleg că problematica

⁹ Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 14/2019, pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 585 din 17 iulie 2019.

complexă născută în unele dintre aceste cauze penale poate ridica dubii serioase practicianului cu privire la corecta aplicare a legii. Tocmai din acest motiv, decizia Înaltei Curți ne poate oferi ocazia afirmării principale a unor idei general aplicabile cauzelor penale care ridică astfel de probleme juridice.

Mai întâi, trebuie spus că optica legiuitorului nostru, confirmată de către Înalta Curte în numeroase ocazii, nu doar prin decizia anterioară, este în sensul că regulile de stabilire a pedepsei rezultante în cazul pluralității de infracțiuni trebuie respectate chiar și atunci când obiectul judecării îl constituie una sau mai multe infracțiuni, chiar săvârșite la considerabilă distanță temporală față de celelalte care formează obiectul pluralității și chiar și atunci când pedepsele pentru infracțiunile judecate anterior au fost integral executate.

Cu alte cuvinte, legiuitorul nostru nu permite a ignora existența pluralității de infracțiuni atunci când raportul juridic de pluralitate există în sensul legii penale (sub oricare din formele sale: concurs, recidivă sau pluralitate intermediară), pentru simplul fapt că infracțiunile sunt de dată veche și recent descoperite și/sau judecate ulterior față de celelalte.

Acest fapt rezultă cu evidență din dispozițiile art. 40 alin. (1) și (2) C. pen.¹⁰, art. 43 alin. (6) și (7) C. pen.¹¹ și chiar din art. 585 C. pr. pen.

Poate părea banal ceea ce afirmăm, dar nu de puține ori instanțele naționale care judecă o cauză penală ignoră la momentul judecării existența pluralității, preferând soluționarea ulterioară a acestor aspecte, considerate conexe problemei de fond deduse judecării și de importanță redusă. Or, o astfel de situație nu doar că contravine regulii instituite implicit prin decizia nr. LXX(70)/2007¹², pronunțată de Înalta Curte într-un recurs în interesul legii, decizie prin care Curtea a subliniat importanța soluționării chiar de către instanța de judecată a aspectelor vizând aplicarea regulilor sancționatorii ale pluralității de infracțiuni, dar, mai mult, poate genera situații nedorite, în care, la momentul judecării ulterioare a cauzelor penale având ca obiect doar aplicarea regulilor pluralității de infracțiuni (art. 585 C. pr. pen.) să se ajungă în situația ca, din pedeapsa rezultantă stabilită și ulterior deducerii perioadelor de pedeapsă anterior executate, să se constate executată integral pedeapsa rezultantă, cu consecința punerii în libertate a deținutului, care, însă, a petrecut, cumulat, un timp mai lung de privare de libertate decât cel pe care l-ar fi avut dacă se dădea curs regulilor pluralității chiar la momentul judecării sale pentru noua infracțiune.

¹⁰ Potrivit acestor norme: „(1) Dacă infractorul condamnat definitiv este judecat ulterior pentru o infracțiune concurentă, se aplică dispozițiile art. 39.

(2) Dispozițiile art. 39 se aplică și în cazul în care, după ce o hotărâre de condamnare a rămas definitivă, se constată că cel condamnat mai suferise o condamnare definitivă pentru o infracțiune concurentă”.

¹¹ Conform acestor dispoziții: „(6) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare pentru noua infracțiune și mai înainte ca pedeapsa să fi fost executată sau considerată ca executată se descoperă că cel condamnat se află în stare de recidivă, instanța aplică dispozițiile alin. (1) - (5).

(7) Dispozițiile alin. (6) se aplică și în cazul în care condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii”.

¹² Prin această decizie s-a statuat că: instanțele de control judiciar nu pot dispune direct în căile de atac contopirea pedepsei aplicate pentru infracțiunea care a făcut obiectul judecării cu pedepse aplicate infracțiunilor concurente, pentru care există o condamnare definitivă, în cazul în care contopirea nu a fost dispusă de către prima instanță.

Mai mult, această primă regulă este importantă deoarece am observat, în activitatea practică, că există și opinia sau orientarea unor instanțe de a nu da curs deloc regulilor pluralității de infracțiuni, considerând că acestea ar înrăutăți situația juridică a condamnatului, spre exemplu în situația în care aplicarea regulilor pluralității ar conduce la stabilirea unei pedepse rezultante considerabil mai ridicată decât durata pe care deținutul ar petrece-o privat de libertate în executarea succesivă, dar separată, a pedepselor aplicate distinct pentru infracțiunile care formează pluralitatea și care au format obiectul judecății în cauze penale diferite.

O astfel de întrebare, pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, a ajuns să fie adresată foarte recent chiar Înaltei Curți¹³, dar, cu această ocazie, Curtea a respins sesizarea ca inadmisibilă¹⁴ și, deși hotărârea Curții nu a fost încă motivată și publicată, putem intui cu ușurință care au fost motivele care au stat la baza acesteia, anume recunoașterea faptului că aplicarea dispozițiilor legale în materia pluralității de infracțiuni este obligatorie și nu facultativă pentru instanțe, iar nicio dispoziție legală nu permite analizarea oportunității aplicării acestor reguli după cum rezultatul acestora este sau nu mai favorabil inculpatului raportat la varianta executării distincte a pedepselor aplicate infracțiunilor componente ale pluralității.

În al doilea rând, odată stabilită necesitatea și obligativitatea aplicării dispozițiilor privind pluralitatea de infracțiuni, inclusiv sub aspectul regimului sancționatoriu al acesteia, ajungem să analizăm pertinenta problemei juridice ridicate de către Curtea de Apel București și dacă poate exista cu adevărat concurs de infracțiuni între o infracțiune (A) atât cu infracțiunea ce reprezintă primul termen (B), cât și cu infracțiunea ce reprezintă al doilea termen (C) al unei recidive postcondamnatorii. Am arătat mai sus că suntem de acord cu soluția Înaltei Curți în ceea ce privește operațiunile juridice și modul de stabilire al pedepsei rezultante, așa că asupra acestui aspect nu vom reveni.

Dar să începem tot printr-o afirmație principială: în cazul judecării separate a unei/unora/tuturor infracțiunilor care formează termenii pluralității de infracțiuni, pentru corecta stabilire ulterioară a pedepsei rezultante aferente pluralității de infracțiuni, se impune a determina formele pluralității de infracțiuni incidente, dându-se, ulterior, efect, normelor de sancționare ale acestor forme, impuse de lege.

Sigur, și de această dată se poate spune că afirmația noastră este banală și nu aduce nimic nou sau foarte lămuritor. Haideți să detaliem și să vedem dacă este așa.

Situațiile cu care se poate confrunta instanța în aplicarea instituției pluralității de infracțiuni sunt atât de diverse încât nu pot fi redate exhaustiv într-un studiu de aceste

¹³ Este vorba despre sesizarea adresă de către Curtea de Apel Brașov, înregistrată la Înalta Curte sub numărul 156/1/2021, cu privire la următoarea problemă de drept: „În interpretarea art. 40 alin. (1) Cod penal, instanța investită cu judecarea unei cauze este obligată să realizeze și contopirea pedepsei aplicate pentru infracțiunea dedusă judecății cu pedepsele aplicate anterior inculpatului pentru infracțiuni concurente, în situația particulară în care, în urma aplicării dispozițiilor art. 10 din Legea nr. 187/2012, s-ar ajunge ca inculpatul să execute o pedeapsă având o durată mai mare decât cea care ar rezulta în cazul executării succesive a tuturor mandatelor de executare emise pe numele acestuia?”.

¹⁴ Minuta din data de 17 martie 2021 poate fi accesată la adresa <http://www.scj.ro/1093/Detaili-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=171948>.

dimensiuni și îndrăznim să afirmăm că nici în cercetări juridice mult mai ample. Nu este acesta, deci, scopul nostru, de a analiza cazuistic, exemplificativ, diverse ipoteze de pluralitate de infracțiuni care pot genera dificultăți instanței chemate să aplice normele în materie și să determine pedeapsa rezultantă a pluralității de infracțiuni. Dar dacă descifrarea pluralității de infracțiuni se realizează metodic și logic, pornind de la starea de fapt a cauzei și apoi făcând apel la normele juridice în materie, dificultățile reale vor fi semnificativ reduse.

Astfel, pentru a putea determina formele pluralității de infracțiuni incidente în cauză, este important a cunoaște data comiterii infracțiunilor care formează pluralitatea precum și datele de rămânere definitivă ale hotărârilor judecătorești pronunțate cu privire la acestea, acestea fiind ordonate cronologic pentru a avea imaginea clară a „tabloului infracțional” al respectivei persoane.

Procedând astfel, se va putea observa cu ușurință care a fost momentul rămânerii definitive a primei hotărâri de condamnare pronunțată cu privire la respectiva persoană și, deci, în acest fel, se vor determina deja termenii care formează concursul de infracțiuni (toate infracțiunile comise până la acea dată, indiferent de data judecării lor, așa cum impune art. 38 al. 1 C. pen.). Prin urmare, chiar dacă infracțiunea dedusă judecății se află pe rolul instanțelor penale în anul 2021, acest fapt nu prezintă interes, deoarece relevantă este data comiterii faptei, respectiv dacă această dată se situează anterior sau ulterior condamnării definitive ale aceleiași persoane pentru una/mai multe infracțiuni. Odată constatat concursul de infracțiuni, acesta va avea prioritate în sancționarea sa, față de celelalte forme ale pluralității de infracțiuni (în speță, recidiva postcondamnatrice), așa cum prevede art. 79 alin. (2) C. pen.¹⁵.

Tocmai din acest motiv, această infracțiune dedusă judecății și care se află pe rolul instanțelor penale în anul 2021, dar este comisă anterior primei condamnări definitive dispuse cu privire la acea persoană, nu poate fi concurentă și cu infracțiunea comisă ulterior condamnării definitive survenită în privința aceleiași persoane, deoarece concursul de infracțiuni s-a conturat la momentul rămânerii definitive a soluției de condamnare și nu poate include infracțiuni ulterioare aceluși moment.

Mai mult, și mai important (am spune tot principal), raportul de pluralitate infracțională nu se stabilește printr-o relație de tip 1 la 1, adică analizând *in abstracto* relația pe care o stabilește infracțiunea dedusă judecății cu fiecare dintre celelalte infracțiuni comise de către aceeași persoană, ci, dimpotrivă, punând infracțiunea judecată în ”tabloul infracțional” al inculpatului, adică în întregul relațional existent, și asta nu se poate face decât procedând metodic, conform celor de mai sus.

Altminteri, dacă analizăm doar *in abstracto* relația pe care o stabilește infracțiunea dedusă judecății cu fiecare dintre celelalte infracțiuni comise de către aceeași persoană, ajungem la concluzii ilogice și contrare legii, de tipul celei statuate de către Curtea de Apel

¹⁵ Cu excepția notabilă a recidivei postexecutorii, care, având specificul că își produce efectul agravant chiar cu privire la limitele între care se va aplica pedeapsa (deci nu implică o evaluare ulterioară, în etapa 2, a efectului agravant) va avea întotdeauna întâietate în fața concursului de infracțiuni.

București, în sesizarea adresate Înaltei Curți, respectiv că infracțiunea judecată ar fi concurență cu fiecare dintre termenii recidivei. Spunem ilogice și contrare legii deoarece relația de concurs infracțional trebuie să existe între toți termenii concursului, simultan, nefiind posibil ca infracțiunea A să fie concurentă cu B și C, dar între infracțiunile B și C să nu existe concurs de infracțiuni, ci recidivă, fapt impus cu evidență chiar de normele art. 38-40 C. pen.

Defectuositatea acestui mod de a analiza raportul juridic al infracțiunii judecate cu faptele anterior judecate, componente ale pluralității de infracțiuni, este ușor observabil în chiar întrebarea ridicată de către Curtea de Apel București Înaltei Curți. Astfel, deși se pornește de la premisa existenței concursului de infracțiuni între infracțiunile A și B, respectiv între infracțiunile A și C, modul în care se propune a se realiza contopirea contrazice complet această premisă, contradicția neputând fi evitată din cauza fracturii logice fundamentale care viciază chiar premisa.

Astfel, într-o primă variantă instanța propune aplicarea regulilor recidivei postcondamnatorii între B și C, iar pedeapsa rezultantă a acestora să fie contopită conform regulilor concursului de infracțiuni cu pedeapsa stabilită pentru infracțiunea A. Or, această variantă este atât ilogică (deoarece ea are la bază, de fapt, ideea concursului doar între A și C) cât și evident greșită, pentru mai multe motive, mai ales legate de ordinea efectuării operațiunilor de contopire (concurusul de infracțiuni având prioritate în fața recidivei postcondamnatorii, conform art. 43 alin. (2) C. pen.¹⁶ și art. 79 alin. (2) C. pen., deci rezultanta dintre A și C ar trebui cumulată cu primul termen al recidivei), dar și față de regula fundamentală potrivit căreia pentru sancționarea concursului de infracțiuni, în operațiunea de contopire nu pot intra decât pedepse individuale, nicidecum rezultante, conform art. 39 alin. (1) C. pen.¹⁷.

Nici cealaltă variantă propusă de către instanța de sesizare nu este lipsită de critici, în principal deoarece și ea contrazice logic premisa de la care pornește, câtă vreme propune aplicarea regulilor concursului doar între A și B, nu și cu privire la C (deși se afirmă că ar exista concurență și față de C), iar rezultanta obținută astfel să fie cumulată potrivit regulilor recidivei (deci nu concursului) cu pedeapsa aplicată pentru C.

¹⁶ Conform acestei norme: „Când înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată sunt săvârșite mai multe infracțiuni concurente, dintre care cel puțin una se află în stare de recidivă, pedepsele stabilite se contopesc potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, iar pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta”.

¹⁷ Această normă prevede: „(1) În caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte și se aplică pedeapsa, după cum urmează:

a) când s-au stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă, se aplică pedeapsa detențiunii pe viață;

b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;

c) când s-au stabilit numai pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;

d) când s-au stabilit o pedeapsă cu închisoare și o pedeapsă cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii;

e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă se aplică pedeapsa închisorii conform lit. b), la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii conform lit. c)”.

În oricare din variantele propuse, viciul fundamental este același. De altfel, acest mod de analiză este eroarea cea mai frecventă pe care am constatat-o a apărea în practica judiciară din acest domeniu: infracțiunea dedusă judecății este privită invers cronologic, în raport de tip individual, cu infracțiunile proxime ei, fără a fi integrată în „tabloul infracțional” al respectivei persoane, pentru a o pune acolo unde logic și juridic îi era locul.

Dacă procedăm astfel cum principial am descris mai sus, vom ajunge indubitabil să respectăm logica cronologiei infracțiunilor și a raportului juridic existent între ele, dar și să dăm curs normelor incidente în materie.

Exemplificativ, să ne imaginăm situația în care infracțiunea A, dedusă acum judecății (mai exact, după condamnarea aceleiași persoane pentru comiterea unei infracțiuni C în stare de recidivă postcondamnatorie față de primul termen B), dar comisă anterior rămănerii definitive a hotărârii de condamnare pentru infracțiunea B, ar fi fost descoperită și judecată imediat după comiterea sa. Cred că este evident faptul că nu s-ar fi schimbat nimic în ceea ce privește soluția la care s-ar fi ajuns, deoarece etapele și rezultatul operațiunilor ar fi fost același: mai întâi ar fi fost contopite pedepsele pentru infracțiunile concurente, iar apoi pedeapsa rezultantă astfel obținută și care ar fi format primul termen al recidivei postcondamnatorii ar fi fost cumulată aritmetic cu pedeapsa stabilită pentru infracțiunea comisă după condamnarea definitivă, în stare de recidivă.

Iată cum, aplicând această metodă și aceste principii logice, nu doar că se realizează o coerentă și justă aplicare a dispozițiilor legale, dar nici nu se generează discriminări sau/și nu se ajunge la rezultate diferite, în funcție de momentul în care este descoperită și/sau judecată noua infracțiune din pluralitate.

Desigur, pot exista situații în care rezultatele să difere, însă în mod explicabil și coerent, cel mai adesea atunci când legiuitorul însuși generează acest efect, condiționând aplicarea regimului sancționator al pluralității de momentul descoperirii noii infracțiuni, cum se întâmplă, spre exemplu, în privința: descoperirii noii infracțiuni înainte de executarea integrală a obligației de muncă în folosul comunității [art. 64 alin. (5) lit. b) C. pen.]; revocării amânării aplicării pedepsei [art. 88 alin. (3) C. pen.]; anulării amânării aplicării pedepsei [art. 89 alin. (1) C. pen.]; revocării suspendării sub supraveghere a executării pedepsei [art. 96 alin. (4) C. pen.]; anulării suspendării sub supraveghere a executării pedepsei [art. 97 alin. (1) C. pen.]; revocării liberării condiționate [art. 104 alin. (2) C. pen.]; anulării liberării condiționate [art. 105 alin. (1) C. pen.].

În toate aceste situații nu se va putea ajunge la stabilirea unei pedepse rezultante pentru respectiva formă a pluralității de infracțiuni (concurș, recidivă postcondamnatorie sau pluralitate intermediară, după caz), deoarece legiuitorul a instituit un impediment la executarea pedepsei amânate/suspendate/ a restului de pedeapsă de la momentul liberării sau a celei cu privire la care s-a dispus liberarea ș.a.m.d., astfel că cele două pedepse, deși privesc infracțiuni care formează o pluralitate, vor rămâne de sine-stătătoare, cu regim juridic distinct, nesusceptibile de contopire, cumul sau absorbție, după caz.

Cu totul altfel ar fi arătat lucrurile dacă descoperirea noii infracțiuni se realiza în intervalul de timp indicat de legiuitor, când s-ar fi putut da efect deplin regimului sancționatoriu al pluralității, dar, reiterăm, acest lucru este doar o consecință a voinței legiuitorului,

care a derogat de la regimul instituit pentru pluralitate și nicidecum vreo modificare operată jurisprudențial, de reconsiderare a regulilor sau regimului pluralității de infracțiuni.

IV. Concluzii

Instituția pluralității de infracțiuni, chiar dacă nu a suferit transformări radicale sau de esență odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal, a generat și generează în continuare multiple polemici și dubii în rândul practicienilor dreptului nostru penal, varietatea situațiilor născute de realitatea faptică părănd, adesea, că nu își găsește răspuns în abstractul normei juridice.

Tocmai din acest motiv, în ultimii ani s-a constatat un număr surprinzător de mare de sesizări adresate Înaltei Curți, pentru dezlegarea unor chestiuni de drept care vizau probleme de aplicare ale normelor instituite privind formele și regimul pluralității de infracțiuni, dezlegările date nepărănd a fi de natură să clarifice în mod definitiv aspectele problematice născute de aceste instituții.

Chiar dacă spațiul și natura prezentului demers nu poate fi îndestulătoare pentru clarificarea acestor probleme, abordarea principială, riguroasă, logică și sistematică pe care o propunem poate oferi cheia abordării corecte a acestora, în litera și spiritul legii.

